List 9. **NOVICE** Tečaj XXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za polleta 1 gld. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 28. februarija 1866.

Gospodarske stvari.

Oznanilo razstave,

ki se v jeseni tega leta napravi v Gradcu

za pridelke kmetijske in obrtnijske in umetne izdelke Štajarskega, Koroškega in Kranjskega.

Razstava se prične 30. dan avgusta (vélicega srpana) 1866, končá pa, če se za nektere dni ne podaljša, poslednje dni septembra (kimovca).

Razstava za živino bo le tri dni, namreč 27., 28. in 29. dan septembra.

V razstavo se bodo jemali kmetijski pridelki, to je, poljski in vrtni pridelki, kakor žita, sadje, frišno in suho, zelenjava, mnogovrstna semena detelje in trave, sočivje, lan, konoplje, barvene rastline, hmelj, kakor tudi zdravilne rastline, gozdna semena, doge, žagance, furniri, skodle, ličje, čreslo, ježice, trstje, kovaško oglje, smola, brinove jagode; vino in frišno grozdje, volna, svilni in čebelni pridelki, namreč kokoni, svila, méd in vosek, čebelni panjovi raznih oblik; domače živali, kakor konji, goveda, osli, ovcé, kozé, prešiči, perutnina, psi itd.; kmetijsko-obrtnijski pridelki: moka, kruh, dvopek (cvibak), suho sadje, razna olja, mjilo, sladkor, maslo, sir, mleko in mnogovrstno meso; obrtnijsko-umetni izdelki, to je, načrti in modeli kmetijskih poslopij, skednjev, kašt, hlevov, gnojnišč itd.; kmetijske mašine in hišno orodje za razne potrebe; rudniške in mineralne tvarine; mašine in razno hišno orodje; lončena roba, opeka, drenažne in druge enake cevi, steklo in stekleno blago, razni izdelki iz kamna, kakor mlinski in brusni kamni itd.; kemijsko-obrtnijski izdelki, kakor lekarske priprave, tolstenina, svečavne priprave olje, ubeljeni vosek, mjilo, sveče itd.; razna pijača, kakor vino, pivo, žganje, slivovec, vinski cvet, medica, mošt, naravne in umetno napravljene slatine; preja, tkanje in izdelki, naj so iz prediva, volne, svile ali pavole; usnje, pergament in usnjeni izdelki, kakor škornji, čevlji, sedlarska in jermenarska roba in rokovičarsko blago; kožuhovina in krznarski izdelki, svilni klobuki, krtače, šopiči, pisavno in lepotivno perje, kakor tudi izdelki iz ribjih kostí in človeških las; papir in papirnati izdelki, to je, razne papirnate stvarí, tapete, predgrinjala, kvarte, bukvovezni izdelki; slamnati, ličnati in kavkučni izdelki, namreč slamniki, slamnate pletenice itd.; leséni izdelki, na pr. mizarska, sodarska in strugarska dela, rezilne rečí iz lesa, kostí, morskih pen, in jantarja, zlatarska in tapecirarska roba; hišna obrtnija, kteri se prištevajo ženski izdelki, to je, predenje, šivanje, vezanje, umetno napravljene cvetlice iz svile, papirja, usnja, volne itd.; izdelki umetnijskih rečí in raznih obrtnikov, h kterim štejemo zlatarje, srebernarje in dragotinarje, črko- in lesorezce in štempljarje, gravêrje, črkolivce, tiskarje, kamno in bakropisce itd., ravno tako tudi umetne izdelke in sicer v malarii, podobarstvu in risarstvu.

Ta razstava je posebno za štajarsko, koroško in kranjsko deželo namenjena, iz druzih dežel in ptujih krajev se bodo rečí le toliko časa v razstavo prejemale, dokler bo v nji kaj prostora.

Napovedati se morajo rečí, ki se mislijo v razstavo poslati, zadnji čas do 1. junija (rožnika) tega leta; pozneje napovedane rečí se bojo le vzele, ako bo še prostora kaj.

Kako se napovedujejo v razstavo namenjene rečí, se bo pozneje povedalo.

Za prostor v razstavnih poslopjih ne bo treba ničesa plačati.

Za vožnjo v razstavo, razložbo in odpeljavo v razstavo odpeljanega blaga morajo lastniki sami skrbeti al to naročnikom in pooblastencem prepustiti; le takrat, kadar tega poprosijo, prevzame to skrb razstavni odbor, ki jo pa posebnim oskrbnikom proti določeni plači prepustí.

Razstavni odbor si bo prizadeval za zmanjšanje vožnine za osebo, kakor tudi za vožnjo v razstavo pripeljanega in odpeljanega blagá po železnici, kar se bo pa tudi o pravem času na znanje dalo.

Da bi se veselje za razstavo bolj zbudilo, se bodo premije delile za izvrstnejše rečí.

Vsakemu razstavljavcu je pa na prosto voljo dano, da na svoje rečí ceno postavi, po kteri so na prodaj, toda morajo, akoravno so prodane, do konca v razstavi ostati.

Ravno tako se bodo tudi dobički, ki se bodo iz razstavljenih rečí nakupili, po srečkah izigrali.

Vsa naznanila, poprašanja, pošiljanja itd. se imajo v frankiranih pismih do podpisanega odbora v Gradec pošiljati.

V Gradcu 16. novembra 1865.

Odbor za graško razstavo.

Razstavna pisarnica je v poslopji akademije za kupčijstvo in obrtnijo Neuthorplatz Nr. 5.

Tudi odbora kmetijske družbe v Ljubljani in Celovcu prejemata za graško razstavo namenjeno blago in ga naprej v Gradec pošiljata, toda mora se jima za razstavo napravljeno blago o pravem času izročiti, da se more o napovedani dôbi v razstavo poslati.

Napoved v razstavo namenjenega blaga pa se, kakor je gori rečeno bilo, pošlje naravnost v Gradec razstavnemu odboru.

Trihine,

nam še nova zival, človeku sila nevarna.

Velik strah delajo po svetu trihine, celó majhni črviči, ki se s prostim očesom skor ne vidijo; le v

svinjskem mesu se nahajajo, pa pridejo tudi v človeka, ako je jedel tako meso, klobase itd., v kterih so bile žive trihine, ki jih vročina pri kuhi ni pomorila.

Omenili smo sicer že v našem listu te nesrečne živali; al ker je čedalje več strahú in hrupa po svetu, in sicer tacega, da se že tudi pri nas dosti ljudí ne dotakne več svinjskega mesa in klobas, zdí se nam potrebno, da kaj več povemo svojim bravcem o trihinah — v tolažbo, pa vendar tudi v poduk, ako bi se primerilo, da se tudi pri naših prešičih prikaže ta žival.

Popisali bomo najpoprej nekoliko to žival in njeno življenje. Pred vsem pa povemo to, da ikre (šenki pšeno, stroge, Finnen), ki jih tudi naši prešiči imajo včasi veliko, so vse drugačna žival kakor trihine. Če je tudi ikrasto meso nezdravo človeku, vendar tako strašno nevarno ni, kakor je trihinasto meso. To je prvo, kar je vedeti treba.

V nobeni deželi našega cesarstva niso do lanskega leta zapazili trihin, če tudi so je na Angležkem že pred 30 leti zdravniki v človeških mrličih našli; dr. Böhler v Plauenu je bil prvi, ki je v živem človeku zapazil to žival. Prof. dr. Zenker v Erlangen-u in prof. dr. Virhov v Berolinu sta nam trihine najbolje pojasnila.

Ti črviči se navadno s prostim očesom večidel videti ne dajo, tako majhni so; so sicer včasi tretji del ali pol linije dolgi, pa njih život je prezoren (skoz vidljiv); večidel tičí ta žival v mehurčku (Kapsel) v meso vgnjezdenem. Če se je v ta mehurček več apnaste tvarine zasedlo, se potem vidi trihina kakor mala, belkasta pičica. Trihinasto meso, ako se prereže, je včasih polno tacih belih pičic. Če trihino pogledamo z ogledalom, ki jo 300krat povekša, je trihina nekako podobna navadnim pijavkam. — Trihine so možkega in ženskega spôla; on je manjši kakor ona; ona nosi v svojem životu sila veliko (60 in še več) živih mladih, ki so nitkam podobni.

Kadar je človek povžil trihinasto svinjsko meso, zlezejo trihine po želodcu v čeva človeška; tù pa ne ostanejo, ampak čeva prebodejo in lezejo v meso človeško na vse straní, ker le v mesu morejo živeti in nikjer drugje. Zato se tudi pri prešičih nahajajo le v mesu in ne v slanini (špehu) in nikjer drugje ne. Tù pa se jih zaredí neizrečeno veliko; v enem samem kvinteljcu trihinastega svinjskega mesa je prof. Leukart našel 40.000 tacih živalic. Trihine so sila trdna stvar, tako, da je le huda vročina (50 do 60 stopinj) pokončá; še celó v gnjilem mesu ni tega mrčesa konec.

Vprašali bojo bravci naši: kako pa se zaredijo trihine pri prešičih?

Na to moramo odgovoriti, da tega še nobeden ne vé. Saj še tega za gotovo ne vemo, kako da se ikre zaredijo v svinjah. Pravijo sicer nekteri, da taki prešiči, ki na prostem živé ob žiru in želodu, ne zbolé za trihinami, in da se črviči ti zaredé najraji pri prešičih v žganjarijah, kjer dobivajo ostanke. Al vse to je le misel; gotovega nihče ne vé. Pri ogerskih, hrvaških in kranjskih prešičih še dozdaj niso zapazili trihin ali saj tega ne, da bi bil kak človek umrl po njih.

Trihinska bolezen se tudi pri prešičih težko spozná, ali celo ne, dokler ni prešič vès poln teh črvičev.

Človeku pa ni skor nevarniše bolezni kakor je ta, ki se mu naredí po povžitem trihinastem mesu. Vès klavern postane, noge in roke ga bolé, težko se mu dela, nobena jed mu ne diší, glas mu je hripav, vès trd postane, obraz mu oteče, vročina ga kuha itd. Na zadnje pritisne vodenica in driska.

Grozna bolezen je tedaj, po kteri le malokdo ozdravi. Varovati se bode tedaj treba, ako se nesreča primeri, da se vgnjezdi tudi v naše prešiče. Nikoli sirovega svinsjkega mesa ali sirovih klobas jesti! — to je prva zapoved; druga pa, da se vsako svinjsko meso skozi in skozi prekuha tako močno, da mora poginiti vsak črv v njem. Vročina od 50 do 60 stopinj ga še le umorí, to je, bliz tista gorkota, pri kteri voda začne vreti.

Zapomnite si, dragi bravci, vse to, da ne boste nevedni, ako nesrečna bolezen tudi v naše prešiče pride. Na Českem (Pemskem) je že.

Poduk,

kako naj posamezen gospodar ali pa cela soseska obdeluje svoj gozd (boršt), da si izredí lesá.

(Konec.)

Naj se naposled še pomenimo o sledečih stvareh: Kdo naj zasadí drevesnice? Kdo naj skrbí, da se ohranijo? Kdo naj oskrbí seme za posetev? Kdo naj pripomore k gozdnemu obdelovanju? Kdo naj drevesa sadí? kdo žive plotove?

Za napravo drevesnic mora skrbeti soseska sama, ker ona iz njih največe dobičke vleče; soseska naj ima skrb, da se ohranijo in ona naj seme za-nje oskrbuje; soseska, naj so gozdi nerazdeljeni ali razdeljeni, tudi za druga zemljišča potrebuje drevja, tedaj gré nji prva skrb za to napravo.

Za oskrbovanje drevesnic so pred vsem gozdni varhi potrebni, ki stojé pod očitno kontrolo, to je, da se vsak, komur je le mar, o drevesnic sam prepriča, kakošne so, kako seme kalí, kako se rastlinski vrt oskrbuje, česa se v njem pogreša itd. — Iz tega cilj in konca ne bi imela drevesnica v kakem oddaljenem kotu, ampak bliz kake velike vasí biti.

Vodstvo drevesnega opravilstva naj se izročí kakemu izvedenemu možu, kterega drevoreja veselí, na priliko kakemu učitelju, ker on je za tako opravilo tem pripravniši, ako se od začetka od dotičnega logarja v tem opravilu podučiti dá. — Ravnanje gozda naj, kar se samo po sebi vé, posestniki gozda sami opravljajo, — drevesno zasadbo pa tisti vlastniki zemljišč, kterim bode to na dobiček, — naprave živih plotov pa tisti, kterim potem ne bo treba vsako leto poprejšnjih plank ali druzih ograj delati.

Odgovor na vprašanje.

Iz Starega Loga smo prejeli sledeči dopis: „Tù je imelo več psov navadno pasjo bolezen. Bolnega psa je jelo po kakih 8—10 dni po vseh udih lomiti, posebno v zadnjem koncu života in na vrhu glave, po kakih 6 dneh je žival poginila. V naši hiši imamo še dva mlada lovska psa, ktera sta omenjeno bolezen prestala, samo lomljenje in trganje po gori imenovanih delih je ostalo, in to že zdaj skozi cele tri tedne trpi. Vprašamo Vas tedaj: ali jima je kaj pomagati ali ju bo treba pokončati?“

Odgovor. Tako imenovana „pasja bolezen“ (Staupe) napada najraji mlade pse, pa je tudi kužna in se loti potem tudi starejih; po prehlajenji v mokro-mrzlem vremenu najraji nastane in veliko psov ob enem napade. Bistvo bolezni je katár nosa, sapnika in pljuč ali želodca in čev; temu pa se pritaknejo večidel kmali božjast in mrtvud vzlasti zadnjega života. Bolezen ta se šteje med najnevarniše, vzlasti kadar psa prime božjast. Brž iz začetka pomagajo včasih bljuvíla; pri božjasti „opium“, pri mrtvudnosti se maže križ in hrbet s kafrovcem, vživati se daje „nux vomica“ (10 granov se kuha $^1/_4$ ure v 6 lotih vode) in te kuhovine vsake 3 uri po 1 ali 2 kavini žlicici psu vživati daje.

Večidel pa vse nič ne pomaga; treba je tacega mrtvoudca pokončati.

Národno-gospodarske stvari.

Popotnikove opazke.

(Dalje.)

Ker je že tukaj o spavnici govor, naj še dostavim malo opazko. Spominjam se še na Slovenskem v kmečki hiši tako velike postelje, da po štirje lahko v njej ležé; take velikanske postelje se nahajajo v vsaki angležki spavnici, za ogled v mizarskih prodajavnicah. Stara navada je še na Angležkem, da mož in žena morata vedno v eni postelji spati, sta li mlada ali stara, izvzemši le ta čas, kadar je on ali ona nevarno bolna. To pa je „conditio sine qua non.“ Obotavljanje tej šegi, bodi si od ženske ali možke straní, moglo bi celó zakonsko zvezo razdreti, in ta ukoreninjena navada ni samo, da bi kdo mislil, le pri neizobraženih, temuč pri žentelmanu tako, kakor pri tovarju.

Hajd zdaj še k angležki peči. Prav zanimiva je. Na drobno popisovati je nočem; ne zdi se mi vredno, hvalil jo pa še manj bodem, ker hvale ne zaslužuje. Škoda za one stare gradove po starih kmečkih hišah slovenskih, da se od dné do dné bolj rušijo in z novimi čepinjami nadomestujejo; takošen grad v prosti slovenski koči je boljši kot najlepša angležka peč v žentelmanski palači. Ako so Angleži v druzih rečéh praktični, pri pečéh nikoli niso. Lepa je pečna sprava in orodje, to se mora vedno svetiti; peč pa po našem smislu se mora le nekakošno ognjišče imenovati, in to je še po starodavni osnovi, ali da bolj po domače rečem, tako kakor nekdaj, ko so še Angleži v bajtah stanovali. Cela stvar je ta: v štirivoglato doblíno v zid je vzidan, rekel bi, nek železen korpič, v kterega se premog nasiplje (z drvi se tù ne kuri), in iz te vdolbíne je naravnost dimnik. Kedar se zakuri, morajo se odpreti hišne duri, da se po hiši ne kadi. In kaj pomaga taka peč? Kdor ni pri ognji, ga zebe; kdor je pa pri ognji, ga od ene straní peče, od druge pa mrazi; največ toplote dobiva dimnik. Tako gorí v hiši vès božji dan, in ako nisi dobro oblečen, zmrzuješ; edino dobro je to, da je v hiši precej čist zrak, ker topel in spriden odide skoz dimnik, kteri je najboljša veternica. Na strehah je tedaj polno dimnikov, ker vsaka soba ima svoje ognjišče in svoj dimnik.

Pozimi je Angležu se vé da najdraže mesto „by the fireside“ (izgovarjaj: baj dhe fajrsajd) pri ognjišču, ali kakor mi pravimo pri peči); kadar je domá in ga ne zadržujejo drugi posli, sedí gotovo pri ognji. Poleti je to ognjišče hišen ures ali lišp (ali da rabim skoro smešno magjarsko besedo „kinč“); nad ognjiščem je mala polica „chimney-pieca“ (izgovarjaj: čimnipis), kamor se hišne lepotije devajo, kakor na pr. kipi, podobe, lepi peharji itd.; dimnik pa in ognjišče se zakrijeta s pisanim, v trake zrezljanim papirjem, in ognjiščna oprava se svitlo osnaži, da je za parado, kakor našim oficirjem sablje. Tukaj na Angležkem sabeljnega žvenketanja ne slišiš, pa tudi nobene sablje ne vidiš, ker nobeden vojnik, bodi si prostak, oficir ali general, ne sme s sabljo na ulice (izvzemši ta čas, kadar jo potrebuje); za nekako igračo ima v roki le palico ali palčico. Pa tudi ne srečaš na vsak drug korak vojnika; Hull na pr. ima nad 150.000 stanovnikov; pa v treh mesecih še nisem videl deset vojnikov; nekoliko več sem jih našel v mestu Scabro-u. Ravno tako ne sme tukaj noben policist sablje nositi. — Ali kam sem od angležke peči zablodil, čitatelj ne zameri mi, da ti pripovedujem tako prozaične stvarí, potrpi, morebiti še pride kaj poetičinega.

Misli si, da je nedelja, plat zvona zvoní, al ne prestraši se, ne kliče te ognja gasit, ampak kliče in opominja te, da vzameš pod pazduho „the holy bible“ (izgovarjaj: dhe holi bajbl, sv. pismo), in še par drugih cerkvenih bukev, ter pobožno romaš proti cerkvi. Ko stopiš na ulice, srečaš povsod pobožnih romarjev, ki sveto zamišljeni v cerkev korakajo vsi obloženi z debelimi knjigami. V vsakih ulicah je cerkev na izbiro, kamor korakajo mladi in stari, zalke in nezalke. Angleži se sicer, če tudi imajo svojo „angležko“ vero, sami „katolike“ imenujejo, k večemu, kadar je razločevati potreba, še dostavijo besedo angležki katolik „englisch catholic“ in nas imenujejo rimske katolike ali „papiste.“ Anglo-katoliške cerkve se izmed vseh drugih brž poznajo, ker te edine imajo zvonike. Pa ti zvoniki nimajo takošne podobe kakor naši, namreč da bi se streha v piramido ali kupljo zvrševala, ampak angležki zvonik predstavlja na priliko to, kakor da bi naši bili brez strehe. Štirivoglato zidovje ima zgorej ravno streho brez kuplje, križa itd. Od zunaj so angležko-katoliške cerkve sicer po vsem takošne, kakoršne so rimsko-katoliške in navadno prav lepo in okusno zidane; saj so jih največ in sicer najlepše Angleži še kot katoliki stavili. Cerkve drugih ver, kterih je tukaj mnogo, nimajo zvonikov, tako tudi rimsko-katoliške ne, ker ne smejo imeti zvonov, da bi zvonili; zvoní se le po angležko-katoliških cerkvah. Hajdimo tedaj, po stari navadi tjè, kamor nas zvon kliče, in oglejmo si še malo znotraj cerkvo angležko. (Dal. prih.)

Slovensko slovstvo.

* *Tičnik*, spevoigra (opêreta) v enem djanji, zložil dr. Benjamin Ipavec.

„Tičnik“, kteremu besede je vrli mladi pisatelj slovenski Rogački po Kotzebue-ovem „Käfig“ svobodno osnoval, je v muzikalnem oziru delo tako izvrstno, da bi bila pregreha nad umetnostjo domačo, ako ne bi obširneje govorili o njem. Ako Offenbach izdela kako še manj dobro opereto, vsi nemški časniki so polni hvale; ali bomo mi molčali, ko se je polje domače umetnosti poslavilo s takim delom? ali bomo molčali, ko vidimo, da umetnost slovenska nastopa čedalje obširneje kroge, da je od pesmi prestopila na spevoigro?

Ipavčev „Tičnik“ je izvrstno delo, večidel izvirno v smislu in pravega slovanskega značaja, prilega se pa tudi vsak napev situacii svoji. Preglejmo ga na drobno, pa preglejmo ga tako, kakor terja to kritika odkritosrčna. Če tudi celó vsega ne bomo enako hvalili, nam slavni skladatelj tega ne bo za zelo vzel; nadjamo se, da nam bo še pritrdil, da mu dobrovoljno povemo, kaj bi — saj po naših mislih — utegnilo drugače biti.

Spevoigra šteje 9 številk; v prvi vrsti se odlikujejo baritonova arija štev. 4.; sopran-dvospev štev. 6. in finale štev. 9.; tem pa se vvrstuje trispev štev. 3. Vse presega štev. 6. Romanca za sopran, ki je bila s toliko pohvalo sprejeta, je kaj ljubka, sega močno v srce, ritmus njen je dobro vredjen, — al prava slovanska muzika se nam ne zdi, marveč se v njej italijanska kanconeta strinja z nemškim „laendlarjem“, ki bi vzlasti še tedaj bolj na glas stopil, ako bi se večina taktov hitreje igrala. Dozdeva se nam, da je skladatelj naš hotel s tem le ustreči tistim krogom, kjer se je ta spevoigra vprvič pela, kajti na Štajarskem, kakor tudi na Kranjskem so taki spevi v $^3/_4$ taktu zelo priljubljeni. Al taki spevi (laendlarji) niso slovanski, in treba je, da zlasti tako izvrstni skladatelji, kakor je naš Ivavec, ne strežejo po tujstvu pokvarjenemu okusu. — Arija za bariton pod štev. 4. je od prve do zadnje pičice izvrstna, krepka, in če tudi iz začetka neki Mozartovi

*

pesmi iz „Figaro“ nekoliko podobna, je v daljem sprevodu vsa izvirna, krasno vredjena, glas izvrstno izbran; samo, da pevec je ne sme peti „allegro moderato“, ampak „allegro vivace.“ — Ženski dvospev št. 6. se po pravici more prištevati najboljim kompozicijam te vrste: mikavna je skozi in skozi in živa in ljubeznjiva do konca; še veči vtisek pa bi učinila, ako bi se gibala v višem glasu. Zanimivo je čuti, kako lepo je genijalni skladatelj sèm ter tjè brez okornosti kontrapunkt rabil. Da ne delamo veliko besedí, rečemo le to, da dvospev ta zvonec nosi med vsemi pesmami te spevoigre. — Finale imponuje z možkim svojim zborom, kteremu je, kakor vès slovenski svet vé, Ipavec tak mojster, da je le obžalovati, da besede „Tičnikove“ mu niso prilike dale, več zborov vložiti v to spevoigro. Peti se pa mora ta zbor ne zmerno (moderato), ampak živahno, rezno, in poslednji osmeri takti se morajo v tempu „alla breve“ ali „molto mosso“ ponavljati. — Prvi del štev. 3. je dramatično dobro nastavljen; škoda, da nekako opeša, ko se začne F-dur peti. Drugemu delu te številke (prav za prav trispevu) škoduje pregloboki glas sopranov, ker ga tlačita možka glasa. — Vse ostale številke so dobre, a še več vtiska bi delale, ako bi se skladatelj ne bil prestrogo držal besed; nektere izvrstne melodije kar hipoma prenehajo, ko bi jih človek še le prav rad poslušal. Tudi to imamo še omeniti, da je skladatelj ženske napeve vsakemu glasu primerne narediti hotel, tedaj jih ni zložil odločno za sopran in alt (ali mezzosopran), — to pa nekako škoduje še večemu efektu. Bariton se lepo giblje od konca do kraja v svojem glasu; tenorjeva naloga pa omahuje zdaj med previsocim, zdaj med prenizkim glasom; le v samospevih je zmiraj na pravem naravnem glasu. Ne škodovalo bi tudi, ako bi se bile opustile prevečkratne modulacije v veliko têrco doli, na priliko, iz E v C, iz A v F, iz F v As.

Tako smo pregledali vse partije te spevoigre, s ktero se res ponašati moremo in ki nas sili do prav žive želje, da bi nam gospod dr. Ipavec kmali zopet zložil kako spevoigro in si izbral zato kak národen predmet. — —

Naj nam je pri tej priliki še pripuščeno omeniti izpeljave „Tičnika“ v čitalnici ljubljanski.

Skladatelj je spevoigro zložil za glasovir. Da pa doseže še veči efekt, jo je pevovodja g. Josip Fabjan vredil za različne inštrumente in pri tej prestavi iznova pokazal temeljito svojo muzikalno vednost, ki ga stavi v prvo vrsto pravih naših muzikalnih umetnikov.

Vršila pa se je spevoigra po gospodičinah pevkah in gospodih pevcih tako izvrstno, da smo mislili se v gledišču, kjer izurjene močí izvršujejo spevoigre. Čisti mladi glasi, igra vsaki situacii primerna, vse gladko in ročno: delalo je skupnost tako, da občna pohvala je bila res tudi zaslužena pohvala. Ker je vsak zadostil svoji nalogi popolnoma, ni druzega razločka mimo tega, da je ta ali una naloga sama po sebi „bolj hvaležna.“ Zbor tudi se je tako živahno in čvrsto obnašal, da je bilo veselje. Orhester vojaški, med kterim je tudi naš umetnik g. Viktor Bučar godil, je lepo izvršil svojo nalogo.

Priporočamo tedaj po vsem tem „Tičnika“ živo vsem slovenskim čitalnicam, ki imajo saj 5 dobrih pevskih močí in dober zbor. Ker ne potrebuje nikakoršnih gledišičinih priprav in se tudi s spremstvom samega glasovira dá dobro peti, ni druge težave o izpeljavi. Da gospod dr. B. Ipavec dovoli igro vsem čitalnicam, porok nam je rodoljubje njegovo.

---

* *Mladi vincar.* Vinorejcem v poduk. Od več strani dobivam dopise, naj bi vinorejcem našim vstregel s knjižico „Mladega vincarja.“ Naznanjam toraj to-le: Namenil sem iz začetka le za svojega vincarja ob kratkem najvažnejša vodila mu izročiti, da se vé brez mene na mojem posestvu gibati in dela svoja opravljati. Neki prijatel pa me zavrne rekoč: „Za vse slovenske vincarje naj bo! saj veš, da je dosti nemških posestnikov, ki svojih slovenskih vincarjev ne umejo, in tudi niso vedno pri njih: tako boš onim in tem jako vstregel.“ In na to zares obliko pisave v občno rabo spremenim in se predrznem Pestalocija posnemati.

Kdor tedaj želi „Mladega vincarja“ (prodajam ga po 20 novih krajc.), naj se v frankiranih pismih obrne do založnika z napisom: „France Jančar, kaplan v Negovi, Post Radkersburg in Steiermark“ s tem dostavkom, da se znesek na zadnji pošti plača, to je, „gegen Postnachnahme“; ako je pa veči znesek, naj se mu naravnost pošlje.

Pri Negovi 19. svečana 1866.

France Jančar, kaplan.

Kratkočasno berílo.

Boj za puro.

Resnice in laži za predpust.

Spisal Šak.

(Konec.)

Pretekli so nekteri dnevi. „Pes se obesi! zviti kovaček pobrisal jo je morebiti na Turško in ne pride več nazaj“ — govorili so Lukovci. „Nak, jaz vem, kam pes taco molí“ — djal je nočni čuvaj Krcel — „le malo potrpimo!“ — In ta mož jo je zadel. Neki popoldan pridrdrá voziček v vas, kovač bil je vesel, pa njegova kobilica vsa mokra in penasta. Hitro privrè lukovski rod na kup, in ob enem vpraša deset glasov: Kje si bil? kaj si nam pripeljal, Matija?“ — „In pokaže jim na vozu črno železno stvar, debelo za bedro in dolgo za lakat. „Kaj je to, kaj je to?“ — vpraša ljudstvo. — „To je taka stvar, ki premaga vse na svetu in se nikogar ne boji“, — odrezal se je Počasen. Mraz šine pri teh besedah slednjemu Lukovcu po hrbtu, in marsiktera ženka prekriža se plaha. O taki stvari niso še slišali nikdar. „Zakaj neki se bojite, saj ta stvar ne grize ko medved“ — zasmeja se kovač na vse grlo; „idite za mano pred vás, da čujete njen glas.“

Mlado in staro, vse vspé se za njim. Na polji kotne Matija čudno stvar raz voz, in zakriči: „Zdaj pa bežite, bežite preč!“ Vsi se razkadijo, ko bi pihnil. Kovač prižgè gobo in drži jo k mali luknjici, ki jo je imela železna stvar na strani. Blisk — grozen pok, ko bi vdarila strela z jasnega neba — in Lukovci pocepljejo od strahu po trati, kakor muhe; ko pa se zopet predramijo strahú, s stoternim kričanjem: „Kovač se je — Bog nas vari — zapisal peklenščeku“ — pobegnejo vsi v vás nazaj. Tako prestrašili še se niso bili Bobovcev, ko te neznane železne stvari. „To je sam „lintveren“ (zmaj) — reče trepetaje Jaka Smodiš. „Ne, kovač si je od vraga izposodil gromsko strelo, — saj se je najpopred zabliskalo in potem počilo in udarilo, — gotovo se je pobratil s peklenščekom“ — djal je krojač Šušmanič. Kmalo ni bilo videti človeka v vasi, vsi poskrili so se v svojih kočah. Dosta besedí in truda stalo je ubogega Matija, predno prepriča babjeverne Lukovce, da je železna stvar le delo človeških rok, in zoper Turka najboljše orožje kristjanov, ki se mu veli: kanona. „Da, da, zdaj se še le spominjam, moj oče so mi pravili nekdaj od kanone, ki so jo videli na „šlosperki“ v Ljubljani, vozé tje lonce in sklede na prodaj“ — djal je Črepovec. „Prav, pa šentilski gospod fajmošter nosijo tudi škornje, ki je imenujejo „kanone“ — privrže kmetič Žajdala.

Tako prešel je sčasoma strah Lukovcem, še tisti večer nabijejo kanono s črnim smodnikom, ki ga je pripeljal kovač s sabo, in s kamenjem. Po celi vasi nastane veselo klicanje. Srenjski očetje pa sklenejo v posvetu: „brž jutri napademo bobovske volkove v njih lastnem brlogu, in praske bo slednjič konec.“

Brž ko so zapeli lukovski kokotje „dekle dojit!“ izkobacajo se korenjaki iz slame. In predno še je prilukalo solnce izza sinjega gorovja, je vsa pogumna vojska pri močvirji, v sredi nje pa — nabita kanona. Zapazivši sovražnike blizo, zaženejo bobovski stražniki divji krik, in urno hité jim iz vasí njih tovarši na pomoč. Al zdaj oglasi se kanona: bum, — in sopet: bum, da je zemlja trepetala. Bobovce popade groza: „Gorjé! Lukovci imajo zlodja s sabo, glejte je, črne pošasti, kako grmí in bljuje ogenj z dimom proti nam.“

Tako je šlo po bliskovem iz ust do ust. In joj! ob enem se nekteri Bobovci čutijo ranjene. Zdaj ni bilo časa za premišljevanje, najsrčnejšim pade od strahú orožje z rok; mahoma je vsa ošabna armada na begu, kakor čeda kónj, ki so izvohali oroslana. Še general Kokot je dirjal kakor prestrašen zajec. Al zadej bučala je čedalje glasnejše črna pošast, in Lukovci, postavivši si hitro most, mahnejo v „šturmšritu“ za begočimi.

Ko prilomastijo Lukovci v vas, najdejo že vso prazno in tiho; ljudje in podgane, vse je sedlo lesici na rep. Edini junak Vid Kolomaja sedel je na klopi pred svojo bajto, bled in suh, kajti bil je še zdaj potrt in opečen. — On se ni bal kanone, kajti marsikterikrat je vohal v turškem boji njen prah. — Gotovo bili bi mu zdaj Lukovci vsa rebra polomili, ko ne bi zapovedal general Drvár, da se ne spodobi, jezo si hladiti nad neoboroženci. V enomer pokala je kanona, in smejal se je za njo študirani kovač, pa globljeje v temni gozd bežal je bobovski rod. — Zdaj zabobna lukovski bobnar Žajdala, in vojska obstopi gospoda generala. „Kaj nam je početi, sosedje, zdaj z Bobovcem?“ — zakliče Tone Drvár. „Izplenimo, pa spremenimo ga v pepél!“ — zakričí sto glasov. „V pepél — v pepél“ — razlegalo se je v bobovske parme in hleve, da so zacvilile prasice in zamuknile krave.

Kar se oglasi zraven svoje kanone Matija Počasen: „Možaki! mi imamo zdaj v svoji oblasti sovražnike; srečo donesla nam je naša kanona, pa pomislimo, da je sreča vkanljivka, ki ljudí le slepí. Lepo in hvale vredno je, usmiliti se tudi sovražnika. Pustimo tedaj sosedom njihova stanišča, če nam prisežejo, da ne pričnejo nikdar več sovraštva z nami.“

Tako govoril je vrli kovač, in koj pritrdili so mu vsi poštenjaki, tudi gospod general. In ta je obveljala, kajti Lukovci bili so pametni ljudjé.

Še ta večer pošljejo lončarja Črepovca za Bobovci v gozd, naznanit jim mir in spravo. Pa mnogo truda stalo je poslanca, predno so verjeli njegovim besedam, in se dali prepričati, da kanona ni zlodjevo orožje. Pa zdaj segne jim blagosrčnost sovražnikov globoko v srce.

Pobiti in ponižni, kakor niso bili nikoli pred, pritavajo Bobovci v svojo vas — na čelu jim Kokot. Prijazno segne lukovski general bobovskemu v roko, in spregovorí: „Ljubi Peter, bili smo bedaki, da smo se šli psovat in pikat na svojo škodo; pa bodi vse svaje odslej konec, prisezimo si večno prijateljstvo, pozabimo vse pretekle reči.“ — In solze polijejo sosedom očí — objemajo se prav prisrčno. Pri rujnem vincu in dobro zabeljenem bobu ponovili so bratovsko zvezo. Peter Kokot napil pa je Lukovcem lepo zdravico, in izrekel željo, da bi se ženili in možili sosedje tudi v prihodnje iz vasí v vas, kakor poprej. Z veliko navdušenostjo sprejeli so Lukovci to ponudbo.

Tako končal se je boj za puro, — ravno tisti dan, kterega izhajajo pasji dnevi. Bila je zares v Bobovcu toča, pa roštala je le po skledah. — Sledeči predpust pa bilo je v Lukovcu in Bobovcu svatovščin brez konca in kraja, pri kterih so se mastili s tolstimi purami! Ni je bilo zrele dekline, ki bi bila morala ploh vleči, — najstaršo vzel je vdovec Črepovec. „Prehuda in prestara mi ní, da le ima nekaj pod palcem“ — smejal se je zviti lončarček. — To bil je vesel predpust, — bogme, letošnji se je skril pred njim!

Pa ker sta oba že srečno pokopana, posloviva se, potrpežljivi bralec, od nju, od njunih norčij, — in od zgodovinarja Budaloviča. Morebiti še slednjega poiščeva drugikrat.

Omeniti še imam, da od te dôbe ne nosijo v Bobovcu in Lukovcu več ženske hlač — in tedaj so možje vedno pametni in dobri prijatli med sabo. Da! kaže se odsihmal: Boljši dober sosed, ko deset stricev!

Dopisi.

Iz Budina na Ogerskem 21. sveč. = Danes je za nas Slovane in za vso Avstrijo važen in osodepolen dan, ker danes se imajo v Budinu obravnave pričeti, kako se ima Avstrija v prihodnje vstrojiti. — Nikdar bi ne bil mislil, da se bodo reči tako čudno prekucnile. Ko je Majlath ogerski dvorni kancelar bil izvoljen, se je že môglo pričakovati, da se bode v ogerskih zadevah vse močno preobrnilo, — al takega preobratka bi se nikdo ne bil nadjal. Magjari vêdejo se, kakor da bi vsa Evropa od njih izveličanja pričakovala. Mi ne preziramo zgodovinskih pravíc Magjarov; al ker so stopili v zvezo z Avstrijo in ker šteje ogerska krona mnogotere narode, kterim gré tudi njih popolna pravica, bi morali to pomisliti in poleg svoje avtonomije ne zahtevati gospodstva nad drugimi narodi, ali zahtevati kaj tacega, kar v zadrego spravlja druge avstrijske narode takraj Litave vzlasti slovanske. Kakošno pogačo nameravajo pêči Slovanom, vidi se jasno iz tega, ako se ozremo na preteklost. Ko je grof Herman Zichy iz ogerske dvorne kancelije izstopil in Majlath njega mesto prevzel, so bili vsi véliki župani odstavljeni, kteri niso bili Magjari ali ne dosta vroči 1848njaki, akoravno Magjari; na spraznjena mesta se je sam cvet magjarski posadil. Ti novi véliki župani so vse županijske uradnike odstranili, o kterih se jim je zdelo, da nimajo dosti pravega magjarskega duha. — To je bila prva priprava za daljšo pot. Pri volitvah deželnih poslancev so bili skoraj sami 1848njaki voljeni, samo Srbi in Rumuni so nektere poslance svojega naroda, se vé da z veliko težavo, v deželni (ali kakor Magjari pravijo „državni“) zbora spravili. Ubogi Slovaki, akoravno jih je blizo 3 milijone, ne enega zastopnika nimajo, čeravno so imeli 30 svojih kandidatov! Pa kako je vendar to mogoče? — utegne kdo vprašati. Prav lahko. — Véliki župani in županijski uradniki v slovaških krajinah so sami ekskluzivni Magjari, ravno taki tudi okresni ali stolični uradniki. Uradniki so imeli volitve deželnih poslancev v svojih rokah, ter so tudi svoje magjarske ljubljence pri volitvah z vsakterimi pripomočki nevtrudljivo podpirali. Ako so se Slovaki stanovitno svojih kandidatov držali, so morali po več dni čakati, predno je na nje vrsta prišla k volitvi, med tem so pa Magjari s svojimi ljubčki pridno glasovali, in če še niso dosti glasov za svoje magjarske kandidate imeli, so volitev za nekaj dni odložili ali pa so med volilci prepir in pretep napravili. O tem se je dosta lepih „historij“ bralo v časnikih. — Ker so Slovaki večidel nepremožni, se jim drugikrat do volitve ni ljubilo dolge poti delati, ako so pa tudi še enkrat volit

prišli, se jim je godilo kakor prvikrat. Neki Slovak mi je pravil, da je slovašk domoljub knjižico v slovaškem jeziku spisal in tiskati dal, v kteri so se Slovaki opominjali, da v deželni zbor poštene domoljubne može slovanske národnosti volijo. Ko je bila ta knjižica med Slovake razposlana, so jo Magjari brzo zavohali ter jo od uradnih slugov po vseh krajih iskati dali, češ, da ta knjiga med ljudstvom nepokoj in razprtije napravlja! Politični časopis so imeli Slovaki samo eden, namreč „Pešti Budinske vedomosti"; ta list je bil med Slovaki dosti razširjen in priljubljen, ker se krepko za narodne pravice Slovakov poganja. Kaj so pa Magjari izduhtali, da bi „Pešti Budinskim vědomostim" naročnike in čitatelje izneverili? — Za magjarske peneze so drugi slovaški list „Krajan" ustanovili in magjarske uradnije so Slovakom ostro zaukazale, da se morajo občine na „Krajana" naročiti, ker „Krajan" je uradni, to je magjarski list v slovaškem jeziku, kteri do čista magjarsko pesem poje. Pri zadnjem uradnem letnem pregledu vseh listov, kteri so na Ogerskem v različnih jezicih konec leta 1865 izhajali, sem se sam prepričal, da ima „Krajan" čez 1000 naročnikov, „Pešti Budinske vědomosti" pa le nekaj čez 600. Tako je bilo pred zborom. V zboru pa je že tudi več poslancev trdilo, da Magjarom od Slovanov velika nevarnost žuga; tako sta govorila Faragó, Lonyay in drugi; baron Eötvös je pa povdarjal, da je zveza med Magjari in Nemci neogibno potrebna za ohranjenje magjarske države proti Slovanom. Še drugi poslanci v deželnem zboru pa so povdarjali, da se mora združenje južnih in severnih Slovanov zabraniti, ako ne, je pogin Magjarov gotov! Eden je pa trdil, da se je avstrijska vlada močno pregrešila, ker ni Poljakom v zadnjem povstanju proti ruskemu carstvu na pomoč hitela. Tedej to mami blažene Magjare! — Ne smem pa pozabiti, kako nenavadno se ogerski Nemci pri teh magjarskih namerah vedejo. Drugod se Nemci potegujejo za supremacijo, na Ogerskem se pa noben Nemec za nemško kulturo še ne zmeni ne, marveč so Nemci srditeji Magjaroni kakor Magjari sami; v dokaz tega dostavljam le samo to, da Nemci niso nikjer nemških kandidatov na deželni zbor priporočali, dasiravno je število Nemcev na Ogerskem veliko veče, kakor Nemcev po vsem Kranjskem, Koroškem, Štajarskem, marveč so Nemci najhuje Magjare za svoje poslance volili. Omenim tukaj le enega: Nyary Pavla. — Naj se Nemci po takem ne bahajo več s svojo narodnostjo, ker jo Magjarom po tako nizki ceni prodavajo! — Včeraj je bilo splošno pretresovanje Deakove adrese dokončano, in adresa v glavnem obsegu od vseh poslancev odobrena; nekteri posamezni članki se bodo neki nekoliko prestrojili, zná pa tudi biti, da vsa adresa ostane do pičice, kakor jo je Deak zložil; to se bode pa še le v enih dnevih pri končnem glasovanji pokazalo. — Za trdno mislim, da se ni nobenemu pravičnemu Slovencu kaj tacega dozdevalo, da bodo Magjari oktobersko diplomo tako brez vsega obotavljanja zavrgli. — Kaj ne? Magjarom še oktoberska diploma ni všeč, — ubogi Slovani se pa po nemških časopisih tako črnijo, da se njim februarski patent ni mogel prikupiti! Kako logično! 18 milijonov slovanskih podložnih ne smé imeti toliko in takih pravic, kakor 4 milijoni in pol Magjarov, ali pa celó nobenih narodnih pravic?! Kdo je neki cesarski prestol bolj podpiral v nevarnih časih? Slovani ali Magjari? — Nikdar pred niso Magjari svojega ministerstva imeli. Kakor pa zdaj reči stojé, se bode brž ko ne to zgodilo, da Magjari svoje ministerstvo dobodo, razun ministerstev za vojsko in zunanje zadeve. Esterhazy in Majlath močno na to pritiskata, Belkredi se ustavlja, al težko mu bo obveljalo. Kako bode se Hrvatom godilo, ko pod ogersko ministerstvo pridejo, naj ugibajo sami! Da je na Hrvaškem toliko Magjaronov, kdo bi si bil kaj tacega mislil! Nesloga na hrvaškem zboru je velika nesreča za nje in vse druge Slovane. — Magjari bodo, ako se jim pot ne zastavi, najhujšo centralizacijo v ogerskih deželah vpeljali, ker po tem načinu jim bode mogoče, vsak drug narod v kratkem času pomagjariti; Magjari bodo v tej reči v 10 letih več opravili, kakor Nemci v 50 letih, ker Magjari so nevtrudljivi v svojih narodnih zadevah, ter tudi prav nič ne zbirajo potov, samo da le do cilja pridejo. — Naj mili Bog za vse avstrijske narode obrne na bolje, kar se zdaj tako nemilo kaže!

Iz Pešta 20. sveč. L. Z. — Tukajšnja mladež rumunskega naroda je pustni pondeljek na strelišču napravila besedo s plesom, ki se je odlikovala po programu svojem, pa tudi obilnem in izbranem občinstvu. Prišlo je tudi mnogo deželnih poslancev; med njimi smo videli gospode Anton Jurija in Aleksc. Močonyi-a, Iv. Damaskin-a, Ludevika Thalabera, Gavrila Báradya, Jurija Stratimirovića, Svetovaca Miletića, Ivana Ronaya, barona Fridr. Podmanicky-a itd. Beseda se je začela s zborom, ki so ga peli rumunski dijaci. Gospodičina Irena Nedelka je izvrstno delala na glasoviru, g. Aleks. Nikolić pa je pel rumunske pesmi z veliko pohvalo. Gosp. Pavel Draga je lepo deklamoval rumunsko poezijo. Krona vsega pa je bila godba gospodičine Elize Cirke, vrle učiteljce Hellmesbergerjeve. Zamolčati pa tudi ne smemo z veliko hvalo sprejetega delovanja gospodičine Ilme Ivanovićeve, gospodov Iv. Janku-a in Štepana Periona. Ob 10. uri se je začel ples, ki je trajal do zora. Jako zanimiv je bil ples „Romana", nekoliko podoben magjarskemu „Körtanczu"; tudi „csárdás" se je plesal; ob počitku pa je 6 belo oblečenih mladih Rumuncev plesalo národni ples. Občna radost je kraljevala ves čas.

Iz spodnjega Štirskega 25. sveč. —s— Sopet so prišli dnevi, da naši nasprotniki začenjajo kričati na vse grlo: „Ne kalite mirú!" Ta krik nam ni nov; čuli smo ga pred štirimi leti v Mariboru in Gradcu in še drugje ravno tako kakor dandanes; namerjal je ta krik ravno ono, kar namerjava zdaj, in izhajal je blizo od tistih ljudí kot zdaj. Ker pa je proti nam Slovencem zdaj grobo podpihovanje in grobo natolcevanje, smatramo za svojo dolžnost temu kriku nasproti razjasniti pravo stanje naše slovensko, da se nikdo ne moti niti zapelje. Kdo kalí mir? Naše mnenje je, da oni, kteri po pošteni in pravični poti se borí za pravico, ne kali mirú, in če noč in dan govorí in piše in se borí z mečem uma za to sveto stvar. Nasproti pa, kdor brani krivico, ta kali mir. Prašamo vas, nasprotniki: je li branimo krivično reč braneč narodnost svojo slovensko? Ali ni narodnost braniti z mečem razsvetljenja pravična reč po pravu božjem in po postavi cesarjevi? Milostljivi cesar sam nam zagotavlja slovesno ravnopravnost. Al pravite nam po nasprotniškem, da ni Slovencev, da jih še le delamo! Prašajte za Boga od Spielfelda naprej proti jugu vsako dete, kaj da je po narodu, in pové vam, da je slovenske krví in da govorí jezik slovenski. Tedaj če pravično reč po Božjih in cesarskih zapovedih branimo, se nam Slovencem nasprotniki drznejo oponašati in nas pred svetom ovajati, da mi mir kalimo! Če bi se hteli s tem istim mečem natolcevanja in podpihovanja boriti, bi smeli pred vsem svojim nasprotnikom klicati mi njim, a ne oni nam: ne kalite mirú, in rekli bi z vso pravico, kajti nasprotniki naši zagovarjajo nepravično reč, če hočejo Slovenca nemčiti. — Naj še na kratko povem, od kod ta krik prihaja in kam da meri. Izhaja ta krik od onih politikarjev, ki bi radi v Avstrii dvalizem podpirali, to je, čezlitavski narodi se morajo nemčiti, oni magjarizi-

rati. V ta namen se mora vdarjati po Slovencih z vsakim orodjem. Tako se razjasnijo one pomote v „Tagespošti“ zastran Laške šole in Razlagovega govora v deželnem zboru: „caluminare audacter, semper aliquid haeret“, in s tem so svoj namen dosegli; popravek je dober kup in ga malokdo med dnevnimi novicami najde. Drugič podpirajo tak krik radi takošni uradniki, ki si na Slovenskem svoj kruhek služijo, pa se bojijo, da bi se po novem morali slovenski naučiti. Zadnjič je za onimi kričavci cela truma nemškutarjev in odpadnikov, ki svojemu rodu vedoma ali nevedoma krivico činijo. Namen tega krika je jasen; oni mislijo narodnjake v strah in plah spraviti, češ, da bodo tihi in da oni zmagajo. Narod se izbuja in Božja pomoč in cesarska beseda je in bo na naši strani; tako tudi zmaga, če še enkrat in stokrat toliko kričite natolcevavne in podpihovavne besede: ne kalite mirú! Takim moramo nemškega pisatelja Börne-a besede na uhó povedati, ki pravijo: „Wenn zwölf Deutsche beisammen sind, so bilden sie ein Dutzend, und wenn sie einer angreift, so schreien sie Polizei.“

Iz Idrije 24. sveč. *) Náte zopet novico, kakoršna vam je že tudi drugikrat došla iz našega kraja. Naš g. župan namerava odboru izročiti predlog, da se gosp. pl. Wurzbachu podeli častno meščanstvo, ker je v deželnem zboru tako krepko branil idrijsko peticijo. Relata referro.

Iz Kranja 25. sveč. *(Iz čitalnice.)* Prihodnjo nedeljo 4. marca se bo v naši čitalnici igrala gledišča igra „Vdova in vdovec“ ali „Zvesta do smrti.“ Vabimo s tem vljudno vse častite družbenike v „besedo.“ Začne se ob pol osmih zvečer. Odbor.

Iz Ljubljane. V seji 26. dne t. m. je mestni zbor sklenil, da prevzame 1. aprila vso mestno policijo, ki mu jo izročuje cesarski sklep od 19. januarja t. l., po kterem neha v Ljubljani cesarska policija za mestne zadeve in je pri deželni vladi le toliko ostane, kolikor je ona potrebuje za državna opravila. Po zborovem sklepu se bo razpisala služba magistratnega komisarja z 800 gold., ki bode opravljal zadevna policijsko-sodniška opravila; udinjalo se bo 12 mestnih stražnikov po 280 gold. in pripravilo se bo v mestni hiši 8 zapiravnic, stražnica in pa pisarnica pri tleh za oglaševanje poselskih, popotniških in druzih zadev. Do 1. aprila mora vse gotovo biti. Mestni zbor je že davno želel, da dobí v svojo oblast vse, kar je mestnega; zdaj pod ministerstvom Belkredijevim se je spolnila ta želja, in samostojnost (avtonomija) mestna je obilo vredna tistih stroškov, ki jih bo prizadela ta naprava. V zahvalo podeljene te samostojnosti je zbor v tej seji po predlogu dr. Orlovem državnemu ministru grofu Belkredi-u častno mestjanstvo poklonil; pri tej priliki pa je bil tudi bivši c. k. deželni poglavar bar. Schloissnigg v priznanje njegovih zaslug po predlogu Horakovem za častnega mestjana izvoljen. — V tej seji je gosp. župan dr. Costa naznanil, da imenik volivcev je sestavljen; ko bode razpoložen v mestni pisarnici, da vsak volivec pogleda, ali je vvrsten med volivce ali ne, in ko bode mestni odbor odločil dneve volitev novih mestnih odbornikov, se bojo volitve začele prihodnji mesec; 9 odbornikov se bo volilo. Na odpoved odbornika gosp. pl. Strahla je zbor enoglasno sklenil, naj se gosp. Strahl, ki ima poleg druzega neprecenljive zasluge o zadevah sirotnišnice, naprosi, da še ostane. — Gospoda J. Majer in dr. Kovač sta bila po predlogu Šventnerjevem za zasluge o otročji bolnišnici mestjana izvoljena.

— V nedeljo dopoldne je društvo za denarno pripomoč obrtnikom in rokodelcem imelo svoj letni zbor pod predsedništvom svojega protektorja Njih eksc. barona Schloissnigg-a in v pričo cesarskega komisarja gosp. Roth-a. Čeravno, kakor naši bravci iz novičinih popisov prejšnih let vedó, se je vsako leto zbralo v občni zbor prekoristnega tega društva obilo udov, jih vendar nobeno leto ni bilo toliko (blizo 200), kakor letos. Kaj neki je temu vzrok bilo? Hvala strankama, ki ste se tudi pri nas izbudile in se marljivo udeležujete društvenih zadev! — kar je ces. komisar sam priznal in očitno izrekel. Ljubljana ne spava več, ampak se zaveda na vsako stran ustavnega življenja. Dunajski časnik „Neue Presse“ — leibjournal tiste stranke, ki nam domačim ne privošči več kakor da bi tudi v ustavni Avstrii ne bili druzega kakor le „bedientenvolk“ (strežaji drugim), je že pred nekimi tedni obesel na veliki zvonec, da nad glavo Horaka, predstojnika tega društva, nabirajo se ogromni oblaki, ki se bojo vsuli na-nj v občnem zboru. Pozneje se je izvedelo, da celó po gostivnicah (!!) se beró tisti glasoviti predlogi, ki bojo kot strela udarili v občnem zboru na Horaka in ves gospodarski zbor tega društva; stranka ta pa si je že roke méla, videti, kako bode padel premogočni narodnjak in sedanji odborniki vsi vsi ž njim. To pijano početje nekterih je vzbudilo vse druge ude tega društva in da front naredijo grdim spletkam, so se obilo zbrali v občnem zboru. Odtod tedaj toliko nenavadno udeleštvo tega zbora. — Gosp. Horak je začel zbor z ogovorom, v kterem se je ozrl na delavnost preteklih 10 let tega društva, ki je že toliko rokodelcem in obrtnikom pomagalo iz denarne stiske, in povedal, da družba, ki se je pred 10 leti tako pohlevno začela, je v tem času 1 milijon in 18.061 gold. dala med svoje ude; lansko leto 175.580 gld. Lastnega premoženja si je po varčnosti in dobrem gospodarstvu prihranila dozdaj 5000 gold., ki so namenjeni v to, da se iz njih plača kaka zguba, ki doletí društvo in se miloščina delí ubogim udom, vdovam ali zapuščenim otrokom njenim. — Kdor ima očí in videti hoče, pač lahko vidi, kolike hvale vredno je tako društvo, ki jo je g. Horak na noge spravil s nekterimi domoljubi, ki so še zdaj odborniki, in s posebno pripomočjo župana dr. Costa, ki je društvu svetovavec o pravnih zadevah. Al ne samo ustanovili so ti možaki, temuč vzdržali so jo v težavnih okoliščinah krepko in pošteno pred vsem svetom, kar je 9 občnih zborov glasno spoznalo. Al — letos je kopíca udov hotla dlako najti v jajcu in sklep njihov je bil odstraniti g. Horaka in gospodarski odbor; v to je pritegnilo še druzih — „ljubeznjivih ljudí.“ Gosp. Lakner-ja so si za govornika, ali prav za prav bravca svojih 7 „pritenžeg“ izbrali, ki je bil tako navdušen prejete naloge, da celó ni mogel strpeti, da bi bila prišla 7. točka dnevnega reda na vrsto, ampak že pri 4. točki je hotel sedanjemu odboru pêči novo pogačo. Silni vihár zbora ga je ustavil in tudi ces. komisar mu je veleval, naj se drží dnevnega reda. Ko se je potolažil hrup, so se obravnali predlogi, po kterih se je sklenilo, da za vloženi denar društvo vprihodnje plačuje $4\frac{1}{2}$ gld., razposojuje se pa z obresti po 6 gld. in 1% provizije; — g. Horak je predlagal, naj se prosi vlada, da društvo more tudi sprejemati sirotinski denar, in gosp. Pour, da bi društvo prejemalo denar tudi proti izdajanju posebnih dolžnih listnic. Ko je bilo vse to dognano, je začel g. Lakner brati „pisane priteženge“ in osebne napade na g. Horaka, da svojevoljno pri izposojilih ravná, — da dobiva 200 gold. in denarničar 100 gold. na leto plačila, — naj vlada pošlje komisijo, da pregleda društvene knjige itd. Al tak hrup vstane po vsej dvorani, kakoršen se čuje le v angležkih in amerikanskih zborih; komaj se potolaži večina, da more L. končati svoje berilo. Gospod Kubelka stopi pred

*) Prijeli; prosimo. Vredn.

zbor in dokaže s pismom, da je laž, kar se je govorilo o njem, dr. Costa razloži zadevo s Slamnikom itd. Ni bilo več mirú, da bi se bilo razjasnilo tistih 200 in 100 gold., ki jih dobivata predstojnik in denarničar ne za plačo, ampak da si saj svojih sukinj in hlač ne trgata v vsakdanjem opravilstvu za družbo. Gosp. Lakner je moral ustaviti svoje besedovanje; tako srdita je bila zborova večina zoper berilo njegovo. Razun 3 do 4 udov je ves zbor odločno zahteval, da se o vseh njegovih predlogih prestopi na dnevni red. Sedaj pa Laknerjevemu pismu nasproti, ki ga je podpisalo kakih 30 nasprotnikov, med kterimi se imena nekterih celó brati ne morejo in ta ali uni celó ud ni, bere gospod dr. Costa zaupnico, ki jo je gosp. Horaku izročilo 140 udov in je bila z glasnim zadovoljstvom od zbora sprejeta. — Popoldne so se šteli volitni listi, in kaj se je pokazalo? Med 156 listi jih je 139 bilo za prejšnje odbornike (J. Freiberger, V. Rost, Bl. Verhovec in V. Rudholzer), in za prejšnje revizorje (J. Šventner, M. Pakič in F. Bilina), — nasprotniki pa so dobili 10 do 17 glasov in cela dva glasova tudi Lakner. — To je bil konec „Pressinega" preroštva, pri kterem so se spolnile besede, da „v jamo pade kdor jo druzemu koplje." Gosp. Horak in ž njim podporniki trudapolnega dela so prejeli javno častno zaupanje od tolike večine, ki se ne dá in se ne bo dala omamiti po rovarjih, kteri se zbirajo pod zastavo „Pressinovo" in kterim se celó denunciacija ne gnjusi! Stranke morajo biti in prav je, da so; al poštenost zahteva, da se vestno tudi dokaže, kar se komu očita! — Vso to „Pressino" komedijo pa razjasnuje najbolj to, da drugi dan je g. Lakner, besednik v zboru, prišel k gosp. Horaku ter ga odpuščanja prosil, rekši, da obžaluje, da se je drugim na limance vsedel, ki so ga pa v zboru v mlaki pustili. Gosp. Horak mu je velikodušno dal absolucijo. Al kakošni so to značaji? V nedeljo tako, v pondeljek tako! Privošimo jih „Pressi"!

— 26. dne t. m. je bila preskušnja babic, ki so se na tukajšnji šoli zimsko polletje učile v slov. jeziku porodničarstva. Bilo jih je 22, med njimi 11 Hrvatic. V drugi semester, ki se začne 1. sušca, je prišla iz Bosne žena turškega višega zdravnika, da se izuči teoretično-praktičnega babištva popolnoma, — nov dokaz, da ljubljanska učilnica ima dobro ime po svetu.

— V 2. zvezku Lukšićevih „Slavische Blätter" smo brali nemški prevod Koseskove pesmi „Posvečeno bodi Tvoje ime" od gospé Luize Pesjakove tako izvrsten, da sam Koseski more vesel biti tacega prevoda.

— 3. list „Lire Sionske" gosp. Fr. Grbeca nam je ravnokar došel. Obsega 6 napevov: dva „na slavo ss. Cirilu in Metodu," „sv. Jožef," „žalostna mati Božja pod križem," „trpljenje Jezusovo" in „Oznanjenje Marije Device" — vse prilične sedanjemu mesecu. Marljivi izdatelj naznanja pri tej priliki, da 1. list doide naročnikom kmali.

— „Beseda" čitalničina v nedeljo je obilo zbranim udom bila prav po volji. Tri pesmi, vse z glasno pohvalo sprejete, posebno pa še samospev, in deklamacija „Vodotopa" Koseskovega, v kteri je gosp. Drašler izvrstno izrazeval različne situacije, so bile prednice Ipavčeve spevoigre „Tičnik," ki se je ta večer z glasovirom namesti orhestra igrala in je zopet vse poslušavce navdušila. Vsa ta spevoigra, o kteri danes „Novice" obširniše govorijo, je res niz pevskih biserov, in vsaka pevkinja in vsaki pevec je tako na svojem mestu, da si te spevoigre ne moremo skor misliti brez njih.

— Gosp. Alešovčeva nova igra „Die Franzosen in Stein" je v gledišču zeló dopadla.

— *(Popravek.)* V 7. listu v dopisu iz Maribora stojí, da je „frauhajmska srenja gosp. Dragotina Jenka, koncipista in jugosl. tolmača pri popečiteljstvu pravosodja *) v priznanje njegovih zaslug za slovenstvo poprek in posebno zavoljo slov. prestave zakonika si izvolika za častnega srenjčana." Popraviti imamo to, da za častnega srenjčana izvoljeni gosp. Jenko je Juri, ne Dragotin Jenko, ki je koncipista pri c. k. ministerstvu pravosodja, zraven pa tudi sodni tolmač za laški, bolgarski, srbo-hrvaški in slovenski jezik; počastila pa ga je srenja frauhajmska, kakor sama v dotični diplomi pravi, zato, ker je „z izurjenim peresom in krepko besedo pri vsaki priliki branil slovenstvo in sploh slovanstvo."

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Ogerski zbornici bote te dni izročile svoje pismi (adresi) Njih Veličanstvu. Potem še le se začne pravo delovanje. Vlada bode morala odgovoriti: kaj hoče in koliko more dati Ogrom, kaj sme Avstrija dovoliti jim in koliko so oni dolžni Avstrii. Ogri pa bojo na to svojo rekli. General Stratimirović je izvrstno govoril v zboru za Slovane, tudi dr. Miletić. — Hrvaški deputacii je odgovoril cesar, da se bodo želje njih v resen prevdarek vzele, in je povdarjal posebno važnost, da se v red spravijo vzajemne razmere vseh pod ogersko krono bivajočih dežel in njih nerazrušljiva zveza z vso Avstrijo. Hrvaška poslanca so Magjari po rokah nosili in kjer koli so ju srečali, so kričali „Eljen a Hrvatok." — O spremembi ministerstva je zopet vse tiho. — Poljski in češki časniki se krepko stavijo na noge zoper pogubivni dvalizem, in pravijo, da v tak državni zbor nikakor ne grejo. — C. kr. finančne direkcije in samostojni c. kr. računski uradi bojo brž ko ne nehali in se dali k c. kr. deželnim vladam. — 1. sušca pridejo do 1 gold. nove štempeljske marke. — 14. sušca napravi pevsko društvo dunajskih Slovanov véliko „besedo." — Vsi časniki so polni strašne tatvine srebra, ki se menda godí že veliko let v cesarskem českem rudniku v Přibramu in se ceni na 3 milijone. To kaže slabo skrb rudarskih gospodov. Vse je radovedno, kaj bojo preiskave spravile na dan. — Najvažniša unanja politična novica pa je danes ta, da so v Moldavi in Valahii hipoma odstavili svojega kneza Kuza in ga pognali iz dežele; bežal je zapodeni vladar na Dunaj. Začasna vlada se je ustanovila; narod je izvolil grofa Flanderškega (brata kralja belgiškega) za svojega kneza, a ta noče take nevarne krone. Kaj bode dalje, se ne vé, kakor se tudi to ne vé, kdo je imel roke vmes, da so kneza prekucnili s prestola. Bati pa se je za vso Evropo hudih homatij, ker se sliši, da ruska armada že maršira čez reko Prut, in ker po pogodbi od leta 1856 imajo vse velike evropejske vlade besedô o tem prestolu in je tudi turška vlada nekako pritaknjena. Ali se bo, gledé na vse okolščine, izmotala ta spletka z lepo, nihče ne vé, ker dandanašnji nektere vlade rade drugim delajo težave.

*) Ta ves drugačni naslov, pod kterim si je vredništvo moralo druzega gospoda misliti kakor nam dobro znanega, je povod bil pomoti, ktero zdaj popravljamo. Vred.

Kursi na Dunaji 27. februarija.

5 % metaliki 60 fl. 90 kr.	Ažijo srebra 101 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 63 fl. 60 kr.	Cekini 4 fl. 85 kr.

Odgovorni vrednik: **Dr. Janez Bleiweis.** — Tiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.